

Causa Sui

Tænk-selv-opgaver #1 "Søg og tænk"

Lærerens side

Målgruppe:

6. til 10. klasse

Kan bruges som del af et undervisningsforløb i fx dansk, samfundsfag, filosofi, orientering eller som vikarmateriale. Spørgeskemaet kan fungere som lektier eller som arbejde i klassen. Ved arbejde i klassen får eleverne 25-45 minutter, til løse så mange opgaver som de kan. De sidste 20-45 minutter er fælles gennemgang, snak og drøftelser omkring spørgsmålene, elevernes svar og hvordan svarene blev fundet. Opgaverne kræver en lærer med en god grundviden om samfund og verden, m.v. som kan udfolde denne viden i samspil med eleverne.

Formål med opgaverne:

Eleverne styrkes i at tænke selv og selv finde svar på spørgsmål. Et spørgsmål er ikke "bare et spørgsmål". Spørgsmål kan være formuleret mere eller mindre uheldigt og dette er en vigtig indsigt at give børn. Et svar er ligeledes ikke "bare et svar". Der er forskel på kilder, deres troværdighed og mange gange er der ikke et simpelt svar til et spørgsmål. Med disse opgaver kan læreren folde verden/samfundet og idéen om kildekritik ud for eleverne og i bedste Sokratiske stil udfordre deres tænkeevne. Spørgsmålene skal give eleverne en evne til selv at opsøge svar og viden, samt plante en grundlæggende sund skepsis i børnenes hoveder.

Svar/noter til opgaverne:

(Noter, tanker og idéer som læreren kan bruge som inspiration til at udfordre eleverne med)

1. Hvad er årstallet for de opgørelser, der er fundet? Er det de nyeste tal? Hvordan kan vi vide det? Hvor mange mennesker er der lige nu i dette sekund i USA? Er der et mørketal (illegale indvandrere m.fl.)? Hvordan opgør man indbyggerantal? Hvordan opgør vi indbyggertallet i Danmark (CPR)? CPR har man ikke i USA. Hvordan opgørde man befolkningstal i gamle dage?
2. Hvad vil det sige at være fattig? Er BNP pr indbygger nok til at sige noget om et folk er fattigt? Hvad er BNP et udtryk for? Hvordan ved man hvor mange penge / købekraft indbyggerne i et land har? Er fattig det samme som at være ulykkelig? Kan en person anses for at være fattig i ét land, men rig i et andet?
3. Der er forskellige satser for forskellige aldersgrupper. Tidligere var der også et tvillingetillæg. Hvorfor får man børnepenge? Er pengene til børnene eller til forældrene?
4. Der findes ikke et enkelt årstal på hvornår den første computer blev lavet. Kan man tale om at én person har opfundet den computer vi bruger i dag eller har der været flere mennesker igennem tiden om det? I realiteten var der ikke en "første computer". Det var mere en glidende overgang fra nogle mekanisk kugleramme lignende apparater til noget mere elektrisk/elektronisk, som løbende blev forbedret/videreudviklet.
5. Hvem opgør disse tal, og hvordan ved man, hvor mange penge en person har? Den formue en person opgøres til at have, betyder ikke at vedkommende har pengene i "Onkel Joachim" kontanter i en pengetank. Formue er typisk en samlet størrelse af aktiebeholdning/værdipapirer, ejendomme,

likvide midler og brand value m.v. Men kan man opgøre formue præcist? Aktiekurserne ændrer sig hver dag. Det betyder, at personernes formuer svinger helt naturligt hver dag. Havde svaret været anderledes, hvis der havde stået "rigeste kvinde?" Kan vi være sikre på, at det er den givne mand som har den benævnte formue, eller er formuen en familieformue (som fx Lego-familien, eller familien som ejer Wall-Mart eller familien bag Velux)

6. Det tænkte svar er "mavepine" og "tysk". Men der kan muligvis gemme sig andre sprog, hvor bauchweh har en anden betydning. Er der eksempler på ord som staves identisk men som betyder noget forskelligt på forskellige sprog (fx "and" på dansk/engelsk, eller "kys" som er en SoMe forkortelse for "Kill Yourself")? Hvordan kan eleverne være sikre på, at de har fundet det rigtige svar, og at der ikke er andre svar? Har eleverne spottet at ordet er todelt ("bauch" = mave, og "weh" = pine). Har eleverne brugt Google Translate? Har Google Translate altid ret? Hvis eleven ikke kender sproget, kan man anvende "registrer-sprog" knappen på Google Translate, og så kan Google hjælpe med at detektere sproget for det givne ord. Men ikke altid.
7. Hvor fandt eleven svaret? Valutakurser ændrer sig fra dag til dag, og realtidskursen er aldrig den kurs man får i banken. Hvordan noteres valutakurser? (fx Dollarkurs, 618 betyder at hvis du vil købe 100 af den givne valuta, her Dollars, så koster det 618 Kr.)
8. Krigen varede ca. 116 år. Ved man altid hvornår en krig starter og slutter? Fx startede og sluttede 2. Verdenskrig på forskellige tidspunkter i forskellige lande. Kan man altid være sikker på, at en ting er det den hedder, fx at 100-års krigen varede 100 år? Hvis olivenolie er moste oliven, hvad er babyolie eller motorolie så? Er det "hvide næsehorn" nu også hvidt, eller er der andre årsager til at ting hedder det de gør? (Det "hvide næsehorn" er ikke hvidt. En hypotese går på, at det har fået navnet fordi de hollandske efterkommere i Afrika, som navngav det på afrikaans, kaldte det "weit", som betyder "bred" på afrikaans. Bred mund. Men dette er sidenhen blevet til "white" eller "hvid".
9. Tre gange. 1963 (Dansevise), 2000 (Fly on the wings of love), 2013 (Only Teardrops). Emmelie de Forest var kun sangeren til vindesangen i 2013. Hvem har egentlig lavet det vigtige arbejde med at komponere og sætte tekst på?
10. Citatet hedder oftere (på dansk) "alt jeg ved er at jeg intet ved". I spørgsmålets form er citatet en anelse sværere at finde. Svar: Sokrates. Men Sokrates skrev intet ned selv. Vi tror, vi ved, at han sagde det, fordi Platon har citeret sin læremester, Sokrates, for at sige det. Men kan vi være sikre på, at en mand som efter sigende levede ca. 500 år f.v.t. og som intet skrev ned selv, han har sagt det?
Platon er også personen som fortalte om Atlantis-myten. Men Atlantis er formentlig en myte eller Platons egen "eventyr-version" af den Minoiske kultur. Men hvis Platon har opdigtet Atlantis, så kunne han måske også have opdigtet citater fra Sokrates. Eller hvad?